

Innehåll

Tillsynsresa till Korea	1
Kan barn överge beteenden som tidigare inneburit att de överlevt	4
Adoption. Ny handbok för socialtjänsten	7
Adopterade barn är "valbarn"	8
Ur en reserapport från Indien	12
Nya återrapporteringskrav från Colombia	15
Regionalt resursnätverk i Västra Götaland	16
Göteborgs Stads Adoptionsrådgivning	16
Boktips	17
Forskning	18
Nyblivna adoptivfamiljer sökes till forskningsprojekt	18
Filmtips	19
Ny förening för adoptivfamiljer och adopterade i Skåne	19

Tillsynsresa till Korea

Information och intryck från ett ursprungsland

Ett viktigt redskap i MIA:s tillsyn över adoptionsorganisationernas verksamhet är att resa till ursprungsländerna. Här sammanfattas information och några intryck från MIA:s tillsynsresa till Korea i september 2007.

Adoption av barn från Sydkorea till Sverige började under 1950-talet. För närvarande är det endast Adoptionscentrum som har auktorisation att förmedla adoptioner från Sydkorea. Fram till och med år 2007 har 8 653 barn adopterats från Sydkorea till Sverige. Mellan åren 1973 och 1979 var det NIA som handlade adoptionsansökningar avseende barn från Sydkorea, men därefter övertogs denna uppgift av Adoptionscentrum. Samarbetspartner i Sydkorea var ursprungligen en enhet under Socialministeriet men enheten flyttades under senare delen av 1960-talet ut och blev Social Welfare Services, SWS. Idag är Adoptionscentrum den enda europeiska kontakt som SWS samarbetar med.

Korea, år 2007, foto MIA

MIA reste till Sydkorea i september 2007. Syftet med resan var att få möjlighet att på plats följa utvecklingen av adoptionsförmedling från Sydkorea och samtidigt få en inblick i Adoptionscentrums arbete i landet. Under vårt besök var vi intresserade av att titta närmare på de faktorer som påverkar inhemsk och internationell adoption i Sydkorea, vilka möjligheter det finns att tillämpa subsidiaritetsprincipen i landet och vad som ingår i de kostnader och avgifter som betalas av adoptionsorganisationer verksamma i landet. MIA fick under resan tillfälle att träffa myndigheter, besöka barn- och mödrahem, samt träffa den sydkoreanska organisation som är Adoptionscentrums samarbetspart i landet, SWS.

Korea, år 2007, foto MIA

Barnens bakgrund

De flesta barn (ca 98 %) som lämnas för adoption i Sydkorea är barn till unga ensamstående kvinnor. Sexualundervisning och preventivmedelsrådgivning är i stort sett obefintlig, abort är olagligt och att få barn som ogift kvinna är i Sydkorea mycket skamfyllt. En ogift gravid kvinna väljer därför fortfarande ofta att lämna bort sitt barn. Det är fortfarande viktigt i Sydkorea att inte tappa ansiktet och att inte dra skam över sin familj. Även om förändringar i synsättet kan ses hos yngre sydkoreaner så är det fortfarande ovanligt att de verkligen bryter mot de traditionella synsätten. I Sydkorea har bland andra SWS byggt upp mödrahem dit unga kvinnor kan komma för att bo under graviditeten och få hjälp och rådgivning inför den kommande förlossningen och beslutet att behålla eller lämna bort barnet. Hela vistelsen på mödrahemmet är gratis. SWS intervjuar mamman under hennes vistelse och om hon ger upp vårdnaden av barnet ser de till att hon får information om vad adoptionen innebär. En socialarbetare skriver en rapport om bakgrunden och barnets hälsosituation som sedan lämnas till adoptivföräldrarna vid adoptionen. Eftersom det är vanligt att mamman bor på mödrahem innan hon föder barnet får man ofta mycket god bakgrundsinformation om barnen.

Mamman och pappan, i de fall denne är känd, får skriva på medgivande att de lämnar sitt barn för adoption. Det har tidigare inte funnits något angivet om subsidiaritetsprincipen i den koreanska lagstiftningen, men från år 2007 kommer barnen att få vänta i fem månader för att möjligheterna till nationell adoption ska undersökas. Först därefter kan de bli tillgängliga för internationell adoption. De mammor som väljer att behålla sina barn får stöd av SWS i form av rådgivning och även ett mindre ekonomiskt bidrag. SWS har också startat hem där ensamstående mödrar kan bo med sina barn en kortare tid tills de hittat en lösning med jobb och boende. SWS berättade för oss att det har varit mycket svårt att hitta lägenheter till hemmet för mödrar och barn eftersom andra hyresgäster inte vill bo granne med ensamstående mödrar och protesterar mot placeringen av hemmet i deras fastighet.

I en särskild separat koreansk reglering anges att ett övergivet barn mellan 0 och 18 års ålder kan adopteras tidigast sex månader efter att barnet har registrerats hos Korean Children's Fund (KFC), vilken registrerar alla övergivna och saknade barn, för att hjälpa föräldrar, som söker sina barn, att återfinna dem. Om barnet är över 18 månaders ålder får adoption ske tidigast 12 månader efter att barnet

registrerats hos KFC. Numer placeras barn med okänd bakgrund endast undantagsvis i internationell adoption.

Sjuk- och socialvård för barn

I Sydkorea måste barn registreras i familjebok för att få tillgång till sjukvård och skola etc. Tidigare kunde endast mannen vara överhuvud och skriva in barn i familjeboken men numera kan även en kvinna vara familjöverhuvud och registrera sina barn. I praktiken är dock mammor fortfarande inte familjeöverhuvuden eftersom barn till ensamstående mödrar blir hårt diskriminerade i det sydkoreanska samhället. Det är också svårt att som ensamstående klara av att ta hand om ett barn såväl ekonomiskt som praktiskt om man inte har sin familj till hjälp. Det finns ingen utvecklad barnomsorg i Sydkorea utan barnomsorgen bygger på att mamman är hemma eller att far/morföräldrar eller en barnflicka hjälper till. Dessutom lägger en vanlig familj i genomsnitt 5 000-10 000 kr per barn och månad på extraundervisning för att säkerställa att barnen kommer in på universitet etc. Sydkorea är i detta avseende fortfarande ett hårt och elitistiskt samhälle med höga prestationskrav på barnen.

Nationella adoptioner

Som ovan nämnts måste man leta efter inhemska adoptivföräldrar till barnen i fem månader innan de kan bli tillgängliga för internationell adoption. De inhemska adoptionerna är dock fortfarande få. Traditionellt har blodsband och familj varit mycket viktigt och adoption av någon annans barn har i det sammanhanget inte setts som ett alternativ till biologiska barn. I den sydkoreanska kulturen önskar många adoptivföräldrar därför registrera sig själva som biologiska föräldrar till det adopterade barnet. Inhemska adoptivföräldrar får enligt lag ändra namn på barnet, men inte skriva in sig själva som föräldrar

i födelseattesten. Rapporter om förfalskade födelseattester och låtsade graviditeter tyder på att inhemska adoptioner sker utan insyn av behöriga myndigheter. Det är också svårt att hitta inhemska adoptivföräldrar till barn med funktionshinder. Att vara annorlunda i det sydkoreanska samhället är svårt, samhället ser inte med blida ögon på dem som inte passar in.

Inhemska adoptioner kan förmedlas endast av fem auktoriserade icke-vinstdrivande organisationer och 25 "child-guidance clinics" i olika städer, län och distrikt. Art. 12 i Special Adoption Act 1999 nämner endast kort adoptionsorganisationens roll i förberedelsen av de blivande adoptivföräldrarna, men nämner ingenting om förberedelse för barnet. De sydkoreanska föräldrar som vänder sig till SWS och vill adoptera går först igenom en ansökningsprocess där de ska godkännas av SWS. Nationell adoption är s.k svag adoption.

Kostnader

En av de saker vi ville titta närmare på under resan var kostnaderna i samband med adoption från Sydkorea. Den specifikation vi fick över hur avgiften till SWS används tillsammans med den information vi fick under våra besök visar att en stor del av avgiften går till kostnader i samband med barnets vård på barnhem och framför allt till kostnad för vård i fosterhem. Sydkorea är ett utvecklat och modernt land med bra standard och ett relativt högt kostnadsläge, något som naturligtvis även påverkar adoptionsverksamheten i form av högre avgifter för vård av barn samt drift av verksamhet.

Generellt sett arbetar myndigheterna i Sydkorea hårt för en förändrad syn på ensamstående mödrar och adoption och för att öka inhemska adoptioner, men arbetet går långsamt bland annat p.g.a. den biologiska familjens betydelse i Sydkorea. Det finns fortfarande många barn på institution och i praktiken tycks internationell adoption vara dessa barns enda chans att få en familj.

Kan barn överge beteenden som tidigare inneburit att de överlevt

Intervju med Elisabeth Cleve

Elisabeth Cleve har i sitt arbete, som psykolog och psykoterapeut vid Ericastiftelsen i Stockholm, mött många adopterade barn och deras familjer. I boken Från kaos till sammanhang (2000) beskriver hon en mångårig terapi med en adopterad pojke. Hon är också en omtyckt föreläsare i adoptionssammanhang. Vid en föreläsning tidigare i år berättade hon att en fråga som väckts i mötet med adopterade barn är: Hur kan man hjälpa barn att överge beteenden som tidigare inneburit att de överlevt? Hon menar då sådant som är direkt störande i deras nya liv. MIA Info fick möjlighet att träffa Elisabeth Cleve och be henne vidareutveckla sina tankar kring detta.

Det är viktigt, menar Elisabeth Cleve, att påpeka att de barn hon träffar i sitt arbete alla har olika slags svårigheter. Man kan inte generalisera och dra slutsatser för adopterade barn i allmänhet utifrån de barn hon träffar. Många av de adopterade barn som kommer till Ericastiftelsen har utvecklat beteenden som gör det svårt för dem att fungera i vardagen. Deras beteenden kan tyvärr göra att de straffar ut sig från både skola och olika fritidsaktiviteter. De blir sällan hembjudna till andra barn, det blir för rörigt och bråkigt. Elisabeth Cleve beskriver att: "De kan roffa åt sig mat och proppa i sig så andra inte får något, samma sak med leksaker, vara alltför hårdhänta i kontakten med andra, uppfatta hot där det inte finns någon realistisk fara. Ibland är det som om det inte finns någon botten och de "behöver" få allt och äta allt." Hon säger: "Det kan också vara som om de stängt av sina sinnesorgan. I ett barns papper kan det stå att det har en hörselnedsättning fast det senare visar sig att det hör normalt. Andra barn kan ha stängt av sin känsel. Jag menar inte att de gör sådant medvetet. Det har varit en överlevnadsstrategi. Men då barnen kommer till Sverige kan sådana här beteenden vara mycket mer handikappande än ett eventuellt handikapp i sig som barnet har."

Hur kan man förstå varför ett barn betar sig så?

"Det är inte många som tänker på varför barnen gör så här? Och jag tror att vi i Sverige många gånger överdriver vår förmåga att kunna sätta oss in i vilka förhållanden barnen kommer ifrån. För inte vet jag,

som välnärd svensk, hur det är att vara hungrig, törstig och inte ha blivit omhändertagen. Överlag har vi inte haft de erfarenheterna här i Sverige."

Jag antar att dessa beteendens dels varit ett skydd mot yttre fara, som t. ex. att ett barn reflexmässigt duckar för att det blivit slaget, men att beteendena också utvecklats för att barnet inte fått omsorg.

"Ja, jag tror precis som du att det från början är som skydd mot utifrån kommande faror men också för att klara sig själv. En liten unge kan inte avgöra vad som är farligt och skrämmande om den inte har någon att ty sig till som ger trygghet. En del av de här barnen kan inte skilja på när impulser kommer inifrån dem själva och vilka som kommer utifrån. Alla små barn är impulsstyrda och behöver vuxna i närheten som visar när man kan leva ut sina impulser och när man måste kontrollera sig. Det kan ju ha haft ett jättestort överlevnadsvärde att vara snabbast att roffa åt sig mat. Jag tycker att man måste se de här barnen, i alla fall gör jag det, som starka överlevare. I en del barns papper står det att de har haft biologiska syskon som inte har överlevt. Kanske har de varit "snällare" och inte så "framfusiga", snabba och starka och inte klarat av att förse sig på andras bekostnad."

Elisabeth Cleve

Elisabeth Cleve tycker att det är intressant att man aldrig hör någon prata om detta. Kanske, tror hon, kan det vara så att man tänker sig att adoptivbarnets liv börjar i och med mötet mellan barn och adoptivföräldrar. Hon tror också att det ofta är för smärtsamt att tänka på vad barnet upplevt tidigare.

Du har tidigare sagt att föräldrar inte behöver veta precis allt om hur barnen haft det före adoptionen. Hur tänker du då?

”Vi lever ju i ett informationssamhälle. Vi vill skaffa oss mycket information om allt möjligt. Och det går ju bra om det är intellektuella ting som man vill lära sig mer om. Men då det är känslomässiga saker är det inte alls säkert att vi bör veta så mycket som möjligt, så fort som möjligt. Vi ska veta så mycket vi behöver veta för att bemöta barnet med förståelse. Resten av informationen, ja antingen blir man översköld av den eller så stänger man av för att man inte orkar ta till sig allt. Jag har träffat många föräldrar som inte vill veta allt barnen har varit med om. Då tycker inte jag att de ska det.”

Elisabeth Cleve förklarar att vid en psykologisk undersökning kan man förstå att barnet upplevt svåra händelser men inte exakt vad som hänt. Barn kan ha varit med om olika former av övergrepp. Man frågar sig dock vad övergrepp innebär. ”Att inte regelbundet ha fått mat och vatten liksom omvårdnad kan man ju också se som övergrepp på små barn. Det behöver inte alltid vara att någon gett sig på barnet. Det kan vara ett helt spektra av upplevelser som kan ses som övergrepp.”

Vad behöver ett barn som har traumatiska upplevelser bakom sig för stöd?

”Det är att man försöker skapa ett psykologiskt utrymme så barnen kan berätta på det sätt de själva väljer. Och berättar det gör barn på olika sätt, inte bara genom att prata, utan de ritar, leker, målar och bygger. Det är på dessa sätt barn bearbetar sådant de varit med om, stort som smått. Jag har haft en hel del barn som har varit lite större när de kommit. Man

anar att de varit med om svåra saker. Deras beteende utstrålar det. T.ex. har flera barn från ett land kunnat berätta att de blivit slagna med brännässelpiskor. Det övergår ju ens fantasi att man skulle kunna göra så mot ett litet barn. Jag tänker ofta att om inte barnpsykologens fantasi räcker, hur ska då andra vuxna kunna föreställa sig sådant. Någon måste stå ut och ”lyssna” på barnen och många föräldrar gör det trots att det är ytterst plågsamt.”

Elisabeth Cleve menar att föräldrar och andra vuxna i barnets närhet kan vara lite väl upptagna med att ta reda på vad som hänt i verkligheten. Barnet behöver få uttrycka sin verklighet så som barnet uppfattar den. Hon förklarar att: ”Grundtanken med lekterapi är att det ger barnet en ”psykologisk arena” där barnet får uttrycka sig själv. Jag har en sandlåda i rummet som de flesta barn tycker om att bygga upp sin värld i. De får arbeta helt efter eget initiativ. Underhand börjar jag få hypoteser vad det kan vara som de gestaltar. Jag sätter ord på deras symboliska lekar.”

Så det handlar om att gestalta och kunna uttrycka det som behöver bearbetas?

”Ja, och barn behöver få göra det i lek, först i symbolisk form. Det behöver inte vara just med dockor. Det kan vara med djur eller bilar eller vad som helst. Samtalet handlar först om vad som händer dockan, djuret eller bilen. Då kommer väldigt mycket fantasier där en del berör barnet och annat inte. Det är spännande att höra hur barn berättar. Därefter associerar vi tillsammans till sådant som vilka barn som helst kan uppleva. Så småningom kan vi börja prata om barnets föreställning om sig själv.”

Vad kan fantasierna handla om?

”Om hur det var i ”baktiden” och om framtiden. Det kan vara fantasier om någon de tyckt om på barnhemmet. Trots att de kanske försummat barnen på barnhemmet så tänker barnet i alla fall på någon viss vuxen. Det räknar man inte alltid med.”

Elisabeth Cleve funderar över att adoptionen i sig innebär ett totalt kontinuitetsbrott i barnets tillvaro. "Det är ju en totalförlust och sedan blir det totalnytt. Förlusterna pratar man ju inte så mycket om då barnen kommer från svåra förhållanden. Det talas inte om att de kan längta tillbaka. Ibland pratar jag med barn om det omöjliga temat att ångra sin adoption."

Om barnen får uttrycka sig och hitta ett förhållningssätt till de erfarenheter de gjort, kommer de där beteendena att försvinna då?

"Alltför störande beteenden brukar försvinna då de inte har behov av dem längre och då de får förståelse för i vilket sammanhang de skapades. T.ex. att man inte får mer mat för att man snor åt sig allt som står på bordet. Men man måste ibland hjälpa föräldrar att säga stopp när det gäller mat. Det väcker så mycket att förvägra sitt barn mera mat. Men man kanske måste det. Man ska inte acceptera olika sätt och beteenden som inte är bra, socialt sett. Man får inte låta sitt barn göra bort sig inför andra."

Elisabeth Cleve tycker att boken *Och vet inte vart?* av Astrid Flemberg-Alcalá väldigt väl beskriver hur det kan upplevas när det inte räcker med kärlek. Hon tänker att många av de föräldrar som hon träffar skulle känna igen sig i Astrid Flemberg-Alcalás berättelse. Hon säger: "Om de föräldrar som kommer hit läser boken om mamma Astrids bemödanden så känner de igen jättemycket. När man frågar vad de föräldrarna önskar mest så är det att förstå sitt barn. Hur tänker han innerst inne? Hur känner hon sig egentligen där innerst inne? Det är ofta så att de inte når ända fram."

Hur kan de här föräldrarna bli stärkta?

"Det är väldigt olika vad man behöver få för hjälp och adoptivföräldrar söker inte hjälp i första taget. Som grupp är de oerhört angelägna, ambitiösa och vill på alla sätt göra sitt bästa. Det är min erfarenhet. Något jag ofta tänker är att många kunde vara lite mindre

ambitiösa och inte vara så snara till skuldkänslor. Mamma Astrid belyser det så jättefint i boken att "det är mitt fel". Man skuldbelägger sig själv så oerhört snabbt och ser inte orsaker som kanske ligger hos barnet eller i omgivningen. Det här kan bli svårt för adopterade barn som liksom alla andra barn vill vara lojala mot sina föräldrar. De berättar då inte gärna om upplevelser i skola eller på dagis som kan göra att föräldrarna får skuldkänslor. Barn vill inte belasta sina föräldrar. Man måste förstå sammanhangen. Ett adopterat barn som haft en svår start i livet kanske har andra vägar att utvecklas än de vi vanligen tänker oss. De flesta brukar också, när de blir äldre, finna de vägar som är bäst för dem."

Korea, år 2007, foto MIA

Adoption. Ny handbok för socialtjänsten

Information från Socialstyrelsen

I juni publiceras Socialstyrelsens nya handbok och allmänna råd om nationella och internationella adoptioner, som vänder sig till kommunernas socialtjänst.

Tidigare låg ansvaret för vägledning kring de internationella adoptionerna på dåvarande Statens Nämnd för Internationella adoptionsfrågor, men sedan den 1 januari 2005 ansvarar Socialstyrelsen för vägledning till socialtjänsten i adoptionsfrågorna.

Socialstyrelsens handbok är framtagen efter samråd med Myndigheten för internationella adoptionsfrågor och vi har haft nära samarbete med en referensgrupp samt hearingar med berörda organisationer. Vi har utgått ifrån NIA:s tidigare handbok och en sammanställning av aktuell forskning och metoder, liksom brittisk, norsk och dansk vägledning för medgivandeutredningar samt holländskt material om stöd till adoptivfamiljer. Vi har också gjort jämförelser med utredningsinstrument som används i USA och Nederländerna. I slutskedet har några kommuner, länsstyrelser, organisationer och sakkunniga fått tillfälle att lämna synpunkter på handboken.

Handboken och de allmänna råden tydliggör barnperspektivet och socialtjänstens ansvar när det gäller föräldrautbildning, utredning och hjälp och stöd. Syftet är bland annat att utredningarna ska få en tydligare och mer enhetlig struktur. De områden som ingår i BBIC-systemet (Barns behov i Centrum, se www.socialstyrelsen.se) kan användas som tankestruktur även i medgivandeutredningar, med fokus på sådant som är av särskild vikt när det gäller adoptivbarn och adoptivföräldraskap och med kriterier i form av förutsättningar och riskfaktorer.

Det görs drygt 2000 medgivandeutredningar för internationell adoption per år i landet och ca 200 utredningar i samband med nationell adoption. I många kommuner är handläggningen en sällanfråga. Vi ser idag att de allt längre väntetiderna i ursprungsländerna också påverkar efterfrågan på föräldrautbildning och utredning här i landet. En annan utveckling är att andelen barn som är äldre och har svårigheter ökar – och därmed kraven på föräldrarna och deras behov av stöd. Att vara med och ge barn nya föräldrar och förutsättningar för en god uppväxt är en ansvarsfull uppgift för socialtjänsten. Det gör att det finns ett stort behov av vägledning i arbetet.

I samband med publiceringen i juni kommer vi också att gå ut med ett e-postutskick till kommunerna m.fl. med inbjudan till informationskonferenser. De kommer att hållas i Luleå den 10:e september, Umeå 11:e september, Göteborg 17:e september, Malmö 18:e september och Stockholm den 23:e september 2008. Länsstyrelserna inbjuds till en egen konferens den 3-5:e september 2008.

Merike Lidholm
Projektledare
Individ- och familjeenheten
Socialstyrelsen

Adopterade barn är "valbarn"

Intervju med Lotta Landerholm

*Lotta Landerholm är psykolog, psykoterapeut, och författare. I sin bok *Adopterad – lämnad, vald och sedan?* (2003) har hon beskrivit adoption och adopterade barns behov bl. a. utifrån ett anknytningsteoretiskt perspektiv. Då studiematerialet till föräldrautbildningen inför adoption togs fram konsulterade MIA Lotta Landerholm beträffande de stycken som rörde anknytning. MIA Info har träffat henne för en intervju.*

Då föräldrautbildningsmaterialet skrevs framförde du vikten av att förstå anknytningens funktion. Vill du beskriva den?

"Anknytningssystemet är ett medfött motivations-system", säger Lotta Landerholm och förklarar: "Det gör att barnet söker skydd och närhet hos en eller flera omsorgspersoner till vilken/vilka barnet så småningom knyter an, alltså bildar känslomässiga band med." På detta sätt har anknytningen ett värde för människans överlevnad såväl

Lotta Landerholm

fysiskt som psykiskt. Eftersom det nyfödda barnet inte kan ta hand om sig har barnet en medfödd benägenhet att söka sig till några få personer, väcka deras omsorgslust och -beteenden och knyta an till dem. I samspelet med anknytningspersonerna lär sig barnet successivt att förstå sina känslor och hitta uttryck som fungerar kommunikativt. Lotta Landerholm säger: "För spädbarn är allt nytt. Det finns oändligt många skäl – både inre och yttre – att behöva skydd, hjälp och tröst. Små barn blir överväldigade av sina starka affekter och behöver hjälp att känna igen dem och kunna skilja på vad som är t.ex. hunger, rädsla eller ledsenhet. Det är från början svårt att urskilja och det är i gensvaret från de vuxna som man lär sig det. I detta samspel får barnet hjälp att börja förstå en ordning och att hitta en förutsägbarhet i världen. Därför är det bäst att barnet tas om hand av något så när kontinuerliga vuxna för om de vuxna hela tiden byts ut blir det olika – ibland väldigt olika – sätt som barnet möts på med sina impulser och uttryck."

Hon förklarar vidare att: "Anknytning är något som utvecklas successivt under det första ett och ett halvt åren ungefär. Ett känslomässigt band som tål påfrestningar och konflikter som hör tväringen till tar tid att utveckla."

En stor del av människans hjärna utvecklas efter att barnet fötts, i samspel med dem som tar hand om barnet. Detta innebär att anknytningen socialiserar barnet in i den kulturella och sociala miljö där barnet lever. Detta säger Lotta Landerholm "gör det väldigt speciellt för barn som från början lever i en miljö där det inte finns några kontinuerliga vuxna eller med vuxna som är inställda på att barnet inte ska vara kvar. Om barnen sedan får byta land och allt, då blir det ytterligare ett avbrott i själva sättet att vara."

Lotta Landerholm är funderksam kring diskussionerna om adopterade barns kulturella tillhörighet. Hon säger att ur ett anknytningsperspektiv är kultur inte medfött. Då de internationellt adopterade barnen knyter an till sina svenska adoptivföräldrar blir deras kultur den svenska. Inget annat är möjligt menar Lotta Landerholm, men tillägger att "barnet kommer att bära inom sig erfarenheter av andra dofter och ljud, liksom upplevelser av avbrott. Om barnet har en annan etnisk bakgrund kommer barnet också få hantera de komplikationer det innebär att se ut som om man bär en annan kultur inom sig."

Man hör ofta adoptivföräldrar säga att de knöt an till barnet direkt eller att det tog ett tag innan de knöt an. Vad tänker du om det?

Lotta Landerholm förklarar att i teoretisk och forskningsbaserad mening knyter barnet, som är litet och svagare, an till den vuxne som har livserfarenhet och är större och starkare. Barnets strävan att knyta an är inställt på att möta en vuxens behov av att ge omsorg. Det är stora skillnader i makt och beroende mellan parterna, även om bådass behov av varandra är känslomässiga. Att man i vardagligt tal pratar om att man som förälder knyter an till sitt barn blir komplicerat om detta sammanblandas med teoretiska resonemang. Föräldrar måste förstå att det är barnet som är litet och beroende. Barnet behöver omsorgspersoner som har ett mer moget perspektiv och social erfarenhet. "Det är därför", säger hon: "som det blir så knepigt för barn som knyter an till jämnåriga, till exempel gatubarn eller barnhemsbarn. Dessa barn får då inte tillgång till en mer mogen människas perspektiv. I stället införlivar de ett annat barns reaktioner på sådant som rädsla och utsatthet."

Hur behöver man vara som förälder för att hjälpa ett barn som redan har avbrutna försök att knyta an bakom sig?

Lotta Landerholm svarar att sensitivitet och förmåga till intoning samt pålitlighet och kontinuitet är viktiga egenskaper för alla föräldrar. *Sensitivitet* är att möta barnet där barnet är. Det förutsätter förmåga att *tona in*, d.v.s. känna sig in i barnets sinness tillstånd och förmedla sin förståelse till barnet. Den vuxne behöver ha god kontakt med sina egna känslor både för att kunna leva sig in i barnet och för att kunna urskilja barnets upplevelser från egna. Föräldern behöver också utifrån sin vuxna erfarenhet förmedla till barnet ett sätt att hantera det som barnet upplever. *Pålitlighet* är att vara ungefär densamma. Detta kan ju adopterade barn behöva särskilt mycket eftersom omgivningen inte varit så stabil. Lotta Landerholm säger att adoptivföräldrar också behöver vara pålitliga i bemärkelsen att orka med barnet. Hon förklarar: "Ett barn som kommer från ett barnhem, kan man anta, har känt många smärtsamma känslor. Barnet kan ha fått ligga länge i sängen, i sitt kiss eller med sin hunger, och barnet

har troligen inte haft någon att sträcka sig emot. När anknytningsbeteenden inte blir mötta så väcker det först protest och smärta, för att sedan dö bort."

Kontinuitet innebär att man är tillräckligt ofta med barnet och formar en miljö utan alltför stora förändringar. Konkret kan det handla om att inte lämna barnet alltför långa dagar på förskolan, och om man måste flytta, vara extra pålitlig och sensitiv. Lotta Landerholm säger: "Man behöver kunna sätta sig in i vad en förändring kan innebära för det adopterade barnet som varit med om så många avbrott i sina försök att förstå sammanhang. Man ska om möjligt låta bli att ha för mycket kontinuitetsbrott. För det är en trygghet om det ser ut ungefär likadant varje dag."

När adoptivföräldrar och deras barn möts den allra först gången är adoptivföräldrarna främmande för barnet. Det är vanligt att barnen först blir skrämnda men det verkar som att många barn snabbt tycks ty sig till sina adoptivföräldrar. Hur kan man tänka kring detta i ett anknytningsperspektiv?

"Jag tänker att adoptivföräldrarna är intensivt närvarande i det läget och så angelägna om att det ska gå bra. De får ju också ett barn som behöver tröst. Barnet är med om något oerhört skrämmande och om de nya föräldrarna lyckas lugna det är det en jätteviktig del i en anknytningsprocess. Om man tänker sig att anknytning är en böljereelse, eftersom livet hela tiden utsätter en för faror, så är konsten att söka skydd hos de vuxna som finns till hands, och inte söka skydd hos dem som inte finns till hands."

Du skriver i boken Adopterad att adoptivföräldrar behöver adoptera sitt föräldraskap. Hur menar du?

"Barnet kommer på ett eller annat sätt att minnas, för det går inte att dra ett streck över erfarenheterna från tidigare. Ett sätt att "minnas" är att ha svårt att knyta an. Det kan i sin tur kännas svårt för föräldern att ha ett barn som inte ger tydliga tecken på att föräldern är "primär".

Lotta Landerholms erfarenhet är att adoptivföräldrars rädsla för att barnet inte ska välja dem i sig kan skapa problem. Hon säger: "Att barn söker skydd hos någon

Korea, 2007, foto MIA

annan är nog alla föräldrar känsliga för. Adopterade barn har kanske, på grund av sina tidigare erfarenheter av att ha blivit omhändertaget av olika vuxna, en benägenhet att plötsligt byta person som de söker sig till – eller att inte söka sig till någon. De kan helt naturligt ha svårt att fästa sig vid just en eller ett par personer. Det blir problem om föräldrarna uppfattar det som om barnet inte tycker om dem, och inte klarar av att barnet inte har någon självklar anledning att känna förtroendefull tillit till dessa sina nya vuxna. Det kan betraktas som normalt, utifrån detta barns förutsättningar, att göra så och ingår i det man måste stå ut med då man adopterar. För från och med det är man de enda föräldrarna i social och juridisk mening. Utan sina adoptivföräldrar ”svävar barnet fritt” och man måste ha viljan och orken att invänta och vidmakthålla sitt psykologiska föräldraskap.”

Lotta Landerholm tänker att liksom man pratar om ”ytflyt” vad gäller språkutvecklingen skulle man i anknytningssammanhang kunna prata om ”ytanknytning”. Hon säger att: ”Om föräldern inte blivit internaliserad som en särskild person utan är utbytbar då blir man som en vindflöjel i sitt sätt att förhålla sig, både till sig själv och till omgivningen. Man försöker läsa av omgivningens signaler och anpassa sig, men det finns ingen genuin känsla för att någon är riktigt betydelsefull.”

Det är viktigt att förstå, menar Lotta Landerholm, att barnet kan använda ord och beteenden som för barnet saknar den djupa innebörd som utvecklas successivt genom upprepade upplevelser. Mot bakgrund av detta menar hon att det är viktigt att inte lämna barnen för tidigt på dagis liksom att förstå att förändringar i rutiner, flyttningar och separationer kan ha stor inverkan på barnets upplevelse av kontinuitet.

Hur kan sådan ”ytanknytning” komma att yttra sig senare under uppväxten?

Lotta Landerholm upplever att ett vanligt tema i terapier med adopterade, både nationellt och internationellt, är att de inte har fått hjälp att utveckla ett sunt sätt att hävda sig själva. I stället kan de anpassa sig helt efter andra och få överväldigande skuld känslor då de själva tar plats eller hävda sig på ett gränslöst sätt t.ex. genom att slåss. Hon säger: ”Vid 18 månader är det så finurligt att anknytningen ska vara relativt stabil just då barnet börjar bli expansivt och hävdar sin egen vilja. Barn och omsorgsgivare har då ett starkt band att vila i för den tid av viljeyttringar, utforskande och protest som då kommer med fart.”

Hon tror att om man inte har haft möjlighet att grundlägga anknytningen under barnets första ett och ett halvt år kan man vara rädd för att möta barnets aggressivitet som den tar sig uttryck i allt vardagligt, från det lilla barnets protester mot att byta blöjor och tröjor till tonårstidens konfrontationer. ”Det är ju detta, menar Lotta Landerholm, som anknytningen ska hålla för”.

Lotta Landerholm framhåller igen att anknytningen är en böljerörelse. Relationen behöver både kunna svikta ibland och bekräftas om och om igen. Lotta Landerholm önskar att adoptivföräldrar ska känna stöd i att det är ganska naturligt att svårigheter kan dyka upp på vägen. Hon tycker att det är bekymmersamt att många föräldrar är så upptagna av adoptionen under barnets första år och sedan tror att det ska vara över. Hon säger: ”Det är ju när barnet ska socialiseras in i vidare grupper som barnet konfronteras på ett nytt sätt med sitt existentiella incitament. Barnet är särskilt för det har en biologisk mamma och pappa på annat håll. Barnet konfronteras med detta, därför att barnet nu börjar förstå

mer av det. Ur barnets perspektiv kan det ofta upplevas som hotfullt, dels att inse att föräldrar faktiskt kan lämna bort sina barn, och dels att familjen inte är som andra. Konsekvensen kan ofta bli att barnet inte alls vill prata om det samtidigt som det bekymrar barnet mycket.”

Barnet har behov av att föräldrarna kan erkänna det som är annorlunda och kan prata om adoptionen när barnet har beredskap för det. Det är då viktigt att föräldrarna är tydliga med det livslånga i sitt åtagande.

Det finns många goda råd och tips om hur man ska främja anknytningen. Många är konkreta som t.ex. hur man ska mata, bära och sjunga med barnet. Hur tänker du kring det?

”Risken är att man inte ser barnet utan bara ger barnet vad man tror att barnet behöver för att man läst eller hört det någonstans. Men konsten är att upptäcka barnet, som en unik liten människa i tillblivelse och finnas till hands i utforskandet i vad barnet uttrycker och behöver.”

Kan man träna sin förmåga att se barnet?

”Ja det tror jag och då kan man ha god hjälp av video t.ex. för det är svårt att upptäcka hur man själv ger gensvar till andra. Man kan få hjälp att stanna i ögonblick och se. Under senare år har det utvecklats alltmer hjälp att få syn på sina egna bidrag genom t.ex. sådant som Marte Meo-metoden. Sedan kan man ju faktiskt själv träna sig i att försöka känna efter hur det kan vara, att till exempel bara ha fyra års livserfarenhet.”

Lotta Landerholm tycker att det tänks mycket kring hur föräldrar ska vara nuförtiden. Ett uttryck för detta, menar hon, är att det finns så många föräldratidningar. Samtidigt som det är bra skapar det också en ökad rädsla för att inte duga som förälder. Lotta Landerholm säger: ”Rädslan riskerar att göra en mindre sensitiv för barnet eftersom rädsla gör en sensitiv för sig själv. Om man hela tiden är rädd att barnet inte ska tycka om en blir man mer uppmärksam på sig själv och mindre uppmärksam på

barnet. Denna rädsla kan nog adoptivföräldrar ha mer av än andra föräldrar.”

En skör självkänsla som förälder kan minska förutsättningarna för att kunna se barnet men detsamma gäller en alltför tvärsäker känsla för den egna föräldraförmågan. Lotta Landerholm menar att livet är en balans mellan säkerhet och osäkerhet. Det är en viktig del av förberedelsen inför att adoptera att vara ambivalent. Man behöver ha känt efter och funderat över vilka fördelar och nackdelar som adoptionen kan innebära. Lotta Landerholm säger: ”Vad det dock inte får råda någon osäkerhet kring är att man valt att adoptera. I grunden måste man ha tagit beslutet inom sig att jag ska ro det här i land. Det kommer alltid vara mitt barn.”

Hon avslutar: ”Vissa saker kan man inte säga både ja och nej till. Till barn behöver man säga helt ja, särskilt om det är ett adopterat barn. För adopterade barn är ”valbarn”. Hela bandet bygger på att man har valt att adoptera – och därmed fått just det barn man fått”.

Ur en reserapport från Indien

Följande text är hämtad ur en reserapport som skrivits av Monica Samuelson, som handlägger Indienadoptioner på Familjeföreningen för internationell adoption, FFIA. Texten är något omarbetad. De familjer som beskrivs har givit sitt medgivande till att texten publiceras.

Dag 1

Den här resan är speciell eftersom jag ska få ta del av tre familjers första möte med sina barn. Efter lunchen åker jag till barnhemmet för att få träffa de utsedda barnen. Det är tre barn som ska träffa sina familjer idag. S. som precis fyllt åtta år, P. som är sex och lilla N. som är två och ett halvt år gammal. På barnhemmet möter jag en socialarbetare som träffar barnen varje dag. Hon jobbar även på kontoret med familjernas handlingar.

Den första lilla flickan vi träffar är P. 6 år som har visat oro för att lämna barnhemmet då hon är så väl förankrad i barngruppen. När socialarbetaren berättar att jag är från Sverige rusar P. fram och ger mig en stor kram till socialarbetarens stora förvåning, hon brukar vara väldigt blyg. Stannar ett tag för att uppdatera mig om de äldre barnen innan jag åker till hotellet igen.

Precis när jag kommer tillbaka anländer de tre familjerna i en liten van från Mumbai. Eftersom de är så många delar de på en bil som är billigare än att köpa flygbiljetter. Frågar om de vill vila eller följa med till barnhemmet och träffa sina barn. De rusar upp och tvättar av sig och vi ordnar med bilar från hotellet.

Vi registrerar oss i liggaren på barnhemmet och P. springer fram och kramar mig igen innan hon får syn på sin familj som hon känner igen från fotoalbumet. P. tyr sig till sin pappa. S. som också får möta sin familj för första gången rusar fram och kramar sin nya mamma. Det är ett speciellt ögonblick för oss alla.

Dag 2

Socialarbetaren och jag pratar om adoption av äldre barn och hur det blir för barnen att byta land och

kultur när de är äldre. Socialarbetaren berättar då om en pojke som jag träffat på barnhemmet för två år sedan och som var nio år när han fick en familj i USA. Pojken heter K. och när han fick sitt efterlängttade fotoalbum på sin nya mamma och pappa sprang han omkring och skrek av lycka och visade albumet för alla som ville se det. Det är ett stort ögonblick på barnhemmet när ett barn får sitt album som visar att barnet nu ska få en egen familj. Glädjen varade fram tills att familjen kom till barnhemmet och det efter ett par dagar var dags för ceremoni och avresa från det trygga barnhemmet. På ceremonin satt K. helt tyst och sa inte ett ord, han ville inte ens titta på sina nya föräldrar. När de sedan kom till hotellet ville K. inte gå in på hotellrummet utan det blev till att sitta i lobbyn och leka tills K. somnade för natten. Först då kunde föräldrarna försiktigt bära in honom på rummet. Hotellpersonalen samarbetade med familjen och hjälpte till att tolka ibland och lät den nybildade familjen hålla till i lobbyn. Detta fortgick i nästan en vecka innan K. kunde slappna av och vågade gå in till det i hans tycke lilla skrämmande hotellrummet.

Sista dagen bad han att få åka tillbaka till barnhemmet. Alla trodde att han kom för att ta farväl av personalen och sina vänner på barnhemmet. Det enda K. ville var att ta ett varv på gårdsplanen och visa upp sina nya kläder, keps och solglasögon för de andra innan han åkte – han ville inte prata med någon. Nu bor K. med sin familj på en gård i USA, där det finns djur som han får hjälpa till att mata och sköta om och enligt vad barnhemmet fått veta har han det riktigt bra där.

Det är inte så ofta man från detta barnhem förmedlar adoptioner av äldre barn och personalen är mån om att det ska bli så bra som möjligt för barnen.

De vill också gärna ha löpande informell information om hur det går för barnen. En sak som jag reflekterat över är att båda familjerna som nu adopterar de större flickorna har fått skriva på IQ rapporter rörande barnen. Både en gång i själva barnbeskedet och ytterligare en gång har rapporten mailats separat från Indien för att signeras av föräldrarna. Båda flickorna hade rapporter om extremt lågt IQ värde och det fanns anledning för familjerna att tro att barnen möjligen hade någon form av utvecklingsstörning. Efter att vi tillbringat lite tid tillsammans med barnen fick både jag och föräldrarna se att barnen kunde skriva bokstäver och säga en del ord på både svenska och engelska, rita vackra teckningar, de verkade helt normalt begåvade.

Det visar sig att IQ tester görs på ett annat sjukhus än det som barnen vanligen har undersökts på. Barnen blir rädda när de kommer till den ovana sjukhusmiljön och förstår inte riktigt vad som väntas av dem. Detta gör att IQ testet inte faller väl ut. Den indiska domstolen kräver att dessa tester görs för barn över tre års ålder. Det är på flera sätt synd att testerna är så missvisande eftersom föräldrarna har oroat sig mycket i onödan. Det kan resultera i att

Indien, 2007, foto: MIA

det blir svårt att finna familjer till barnen när de här testerna finns och visar så fel.

P. och S. har gått i skola i Pune i väntan på sina familjer och båda har kämpat för att lära sig så mycket som möjligt som de kan visa för sina familjer. De är båda så upprymda och spralliga inför allt det nya och har lånat sina respektive familjers digitalkameror och springer runt och tar kort på precis allting. Familjerna låter dem hållas även om kamerorna behandlas lite "hårt" ibland.

Ute på gårdsplanen har även familjen som ska adoptera lilla N. börjat få lite kontakt med sin dotter och mamman kan prata lite gujarati med flickan som hon verkar förstå trots att de talar marathi på barnhemmet. Det börjar bli dags att avsluta för dagen då barnen är trötta av alla nya känslor.

Dag 3

Dagen därpå kommer familjen P-E för att skriva på sina adoptionshandlingar för sin lilla dotter N. De får födelsecertifikat, courtorder och en livsbok som är gjord av volontärer på barnhemmet. I en liten ficka i boken ligger två små pärlarmband som är gjorda av den biologiska mamman och tillsammans med detta får familjen ett stort ark papper där den biologiska mamman har gjort ett avtryck av sina händer med röd färg, "mothers blessing hands". På pappret sitter en liten inplastad lock av mammans hår. Jag kände inte till innan att man brukar få detta med sig och det var ett laddat ögonblick för adoptivfamiljen att ta emot denna länk till den biologiska mamman.

Under morgondagen skulle socialarbetaren se om hon kunde hitta någon mer info om N. än den som familjen fått i barnbeskedet. Annan information som familjen får av socialarbetaren är att deras dotter är "stubborn, cranky" och vill bli buren hela tiden och att det troligen blir problem den första natten på hotellet. Man kan inte säga annat än att de är uppriktiga med sin information.

(Dagen efter fick familjen en liten anteckningsbok där alla barnsköterskor hade skrivit några rader om deras dotter, om hennes personlighet, vad hon tyckte om att göra och vad de tyckte om henne, de skrev sedan under med sina namn. Om N. någon gång åker tillbaka för att besöka sitt barnhem så har hon sin lilla bok med alla sköterskors namn i och förhoppningsvis jobbar någon av dem kvar då som minns N. och hennes tid på barnhemmet).

Dag 4

Nästa morgon åker jag med familjen P-E till barnhemmet. Vi är alla lite nervösa och finkladda inför ceremonin. Utanför grindarna håller tre volontärer på att måla ett "ohmtecken" med olikfärgad sand, de skriver Happy adoption under tecknet. Inne på barnhemmet är det febril aktivitet och spänning i luften. Lilla N. är nog mest nervös av alla, hon hämtas in från gården och kläs om i en ny liten skraddarsydd grön sari. I rummet där barnen normalt sett brukar äta hålls också sand på stengolvet där det står "God Bless You N." och fina snirklar och blommor omger texten. Längst in står tre små låga pallar där familjen ska sitta. Nu kommer familjen in och sätter sig på pallarna, lilla N. får sitta i mammans knä. Jag sitter på golvet på en matta med de andra barnen på barnhemmet och tittar på. Bakom mig sitter de andra svenska familjerna med de två äldre flickorna som snart ska gå igenom samma sak. Längst bort står all personal på barnhemmet och totalt är det nog 30-40 personer närvarande. En manlig volontär välsignar pappan och sonen i familjen med att dutta färg på pannan och hålla riskorn i håret på dem. Sedan är det mammans och dotterns tur – de får också färg i pannorna och riskorn i håret. Båda barnen får också blomkransar runt halsarna och till slut får de varsin liten tesked med socker i munnen. Alla barnen bredvid mig är alldeles tysta och tittar på sin lilla vän som nu blir upptagen i sin nya familj. Detta ögonblick är så vackert och fint att jag blir djupt berörd, detta kommer jag aldrig att glömma.

Nu är ceremonin klar och alla är glada och skrattar och gråter om vart annat. Kokerskan kommer ut från köket med små blecktallrikar med varmt ris med ärtor och nötter som alla får varsin liten tallrik av med en tesked så vi slipper äta med händerna. Nu är N. officiellt en medlem av familjen P-E och kan följa med dem utanför grindarna till sitt nya liv.

Dag 5

Jag besöker även den del av barnhemmet där de barn bor som inte fått någon familj och inte kommer att få det. Det känns tungt att besöka. Barnen ligger eller sitter i ett mörkt rum i en deprimerande miljö. Man vill bara ta med dem alla därifrån. En pojke som nu är tio år gammal ligger på en puff med en tunn filt över sig. Jag har träffat honom flera gånger förut. Han är nu så utmärkt glad att benen och armarna är tunna som stickor. Han är blind och har dessutom nyligen brutit en arm, som är inlindad i bandage. Jag klappar honom på huvudet och armen en lång stund och han ler med hela kroppen, gör små glädjeljud och vill inte att jag ska sluta.

I samma byggnad finns också en avdelning med för tidigt födda barn, alla troligen på grund av att förlossningen startats för tidigt. De ligger invirade i tjocka filter och andas alla på egen hand. Som små minifåglar ligger de på rad och kämpar för att växa till sig. De ser trots allt ut att ha det ganska bra och deras hälsokort vid sängen fylls i noggrant varje dag vid matning och vägning.

Ett P.S.

Efter hemkomst har jag haft en del kontakt med de tre familjerna som reste samtidigt för att möta sina barn och nu är hemma i Sverige. De båda stora flickorna flög hem tillsammans och allt var frid och fröjd ända tills de skulle skiljas åt i Kastруп. De skrek och grät

och familjerna fick hålla fast dem för att få dem med sig. Väl hemma har flickorna ringt till varandra – de två första gångerna grät de när de pratade med varandra och familjerna kunde ju tyvärr inte förstå vad de pratade om. Nu mår de bättre och är glada när de pratar med varandra i telefon. Efter endast nio veckor i Sverige pratade flickorna med varandra per telefon på knagglig svenska utan att använda något indiskt ord!

Omställningen från att ha levt tätt inpå alla sina barnhemskompisar till att komma till ett "folktomt" svenskt hem är stor, i de här två fallen ser omställningen ut att fungera bra.

P. leker nu med svenska kamrater och gör sig förstådd på svenska - efter 12 veckor i Sverige.

Familjerna bor ca 15 mil ifrån varandra och ska träffas nu när barnen landat ordenligt i sina nya hem för att flickorna ska få ha kvar kontakten.

Nya återrapporteringskrav från Colombia

Den colombianska adoptionsmyndigheten ICBF utfärdade i september 2007 nya riktlinjer. De nya riktlinjerna omfattar bl. a. nya regler vad gäller återrapportering. De nya reglerna gäller både familjer som adopterat genom ICBF och de privata barnhemmen. Enligt de nya reglerna vill ICBF ha fyra återrapporter som samtliga ska skrivas av hemutredaren. Rapporterna ska göras tre, nio, 15 och 21 månader efter hemkomsten.

Rapporterna ska omfatta uppgifter om barnets hälsotillstånd och fysiska utveckling samt beskrivning av barnets psykiska, kognitiva, språkliga och motoriska utveckling. Vidare ska rapporten beskriva hur barnet knyter an till sina föräldrar, eventuella syskon och andra viktiga personer i familjens nätverk. ICBF vill också ha information om hur barnet relaterar till sitt ursprung.

Regionalt resursnätverk i Västra Götaland

Regionalt resursnätverk i Västra Götaland startade våren 2005. Sedan den första träffen har en arbetsgrupp bjudit in personer som ideellt eller i sin profession inom kommun, landsting eller eget företag kommer i kontakt med adopterade och deras familjer. Resursnätverkets syfte är att förbättra stödet till adopterade och deras familjer, att vara en mötesplats för diskussion och erfarenhetsutbyte, att sprida information om och samordna insatser och verksamheter för målgruppen samt att påvisa behovet av stöd och påverka beslutsfattare.

Varje träff inleds med att någon i nätverket presenterar sin verksamhet. Bl.a. har Gunnel Osterman berättat om sin erfarenhet av att arbeta med adoptivfamiljer med Marte Meometoden och Adoptionsrådgivningen i Skaraborg har informerat om sin verksamhet. Man har också bjudit in föreläsare som Eva Lindström som berättade om sitt arbete som resurssamordnare i Stockholm och Karin Lundén som föreläste om sin forskning kring hemutredningar. MIA inbjöds till nätverkets 13:e sammankomst för att informera om MIA:s roll, aktuella frågor i ursprungsländerna och enskilda adoptioner.

Sedan starten har nätverket drivits av en arbetsgrupp som arbetar ideellt. Förutom sammankomsterna driver arbetsgruppen också en telefonjour. Vid den sammankomst då MIA deltog diskuterades också Resursnätverkets framtid. Aktuella frågor var bl.a. i vilken form som resursnätverket ska leva vidare och hur man skulle kunna arbeta för att motivera kommunerna att överta Resursnätverkets arbete.

Göteborgs Stads Adoptionsrådgivning

I samband med att MIA besökte Resursnätverket i Västra Götaland passade MIA också på att träffa Göteborgs Stads Adoptionsrådgivning. Adoptionsrådgivningen drivs i kommunens regi och har sin mottagning i Psykologenheten Hisingens lokaler. I verksamheten arbetar tre psykologer tillsammans 20 timmar per vecka. För invånare i Göteborgs Stad är besök kostnadsfria. Adoptionsrådgivningen tar även emot besök från andra kommuner i närheten. Av besökande från andra kommuner tar man ut en avgift.

Adoptionsrådgivningen startade 1993 som ett treårigt projekt finansierat av Socialstyrelsen. Uppdraget var att utforska vad som är allmänt och vad som är specifikt för adopterade som söker psykosocialt stöd. När projektiden löpte ut finansierade några av Göteborgs stadsdelar verksamheten under några år tills kommunen tog över år 2000.

Besökarna är både ungdomar, unga vuxna och adoptivföräldrar. På senare tid har det skett en ökning av frågor som handlar om anknytning. Föräldrar hör av sig och är osäkra på om barnet knyter an på ett bra sätt. Då tonåringar hör av sig handlar det ofta om identitetsproblematik. Unga vuxna som hör av sig är ofta deprimerade. Många är välanpassade, studerar eller har ordnat arbete, men på tröskeln till vuxenlivet, ibland efter en återresa, väcks frågor kring vad man egentligen själv vill göra.

Då det handlar om ett adopterat barn under 12 års ålder arbetar man indirekt genom föräldrarna. Det är inte ovanligt att man enbart träffar föräldrarna även då det gäller tonåringar. Adoptionsrådgivningens erfarenhet av att arbeta indirekt genom adoptivföräldrarna är att barnen kan känna sig hjälpta av att de vet att föräldrarna får stöd. Det minskar också barnets upplevelse av att bli utpekad som den som har problem.

Boktips

Och vet inte vart, Astrid Flemberg-Alcalá, Natur och Kultur, 2007

Anna och maken Sal adopterar två pojkar från Colombia. Enligt dokumenten ska Abél vara fyra år och José tre år, troligen är de åtminstone något år äldre. Det är inte lätt för den nya familjen att finna samhörighet och gemenskap. Anna kämpar med sin modersroll. Hon tampas med Josés raseriutbrott och Abéls undvikande anpasslighet. Samtidigt brottas hon med sina ideal och förväntningar. Sönernas relation till pappa Sal är mer enkel och uppsluppen. Samtidigt kastar Sals historia från Chile skuggor i tillvaron.

Och vet inte vart är en delvis självbiografisk berättelse om moderskap. Det är också en berättelse om Annas kärlek till Sal och de skuggor som Sals chilenska bakgrund kastar över familjen. Berättarjaget Anna skildrar vardaglig tröstlöshet och djupaste förtvivlan. Naket berättar hon om hur det kan vara att uthärda sina tillkortakommanden och att anstränga sig för att inte släppa taget.

Färgen under huden, Marianne Peltomaa, Schildts Förlags Ab, 2007

Färgen under huden är den tredje boken om den ensamstående adoptivmammans Anna och hennes barn Nora och Pablo. Nora har blivit fjorton och Pablo tio år. Mamma Anna ser hur barnen är på väg att bli alltmer självständiga och hon funderar på vad hon ska göra med sin egen framtid. Hon fångar glimtar av vad det kan innebära att växa upp i Finland med ett colombianskt ursprung. Nora verkar klara sig bra med sitt lillgamlas sätt och sin tuffa attityd. Pablo får kämpa mer med att förhålla sig till sitt ursprung och omgivningens reaktioner på hans mörka hudfärg. I denna bok får läsaren också stifta bekantskap med Noras bästa vän Maria. Hon adopterades från Indien som liten baby. Maria har inga minnen från sitt födelseland men en stark längtan efter att förstå hur hennes liv började.

Färgen under huden är en fristående fortsättning till Marianne Peltomaas böcker Resan (1998) och En riktig familj (2002).

Kärlekens roll, Sue Gerhardt, Karneval förlag, 2007

Kärlekens roll är en populärvetenskaplig beskrivning av de senaste rönen inom neuromedicin, psykologi, psykoanalys och biokemi och deras betydelse för vår förståelse av spädbarnets utveckling. Den nya forskningen visar att utvecklingen av spädbarnets hjärna är beroende av samspelet mellan barnet och dess vårdgivare. En god interaktion utvecklar barnets prefrontala cortex, en del av hjärnan som har stor betydelse för människans förmåga att utvecklas känslomässigt och fungera socialt. Om interaktionen med vårdgivarna i stället är bristfällig kan det få allvarliga konsekvenser för barnets känslomässiga utveckling.

Författaren Sue Gerhardt är psykoterapeut. Hon är en av grundarna till Oxford Parent Infant Project som ger psykoterapeutisk hjälp till föräldrar med spädbarn.

Forskning

Adoption – på egen hand, Susanne Teiling

FoU-rapport 3/2007

I sin andra studie om ensamståendeoption belyser Susanne Teiling hur ensamstående adoptivföräldrar kan uppfatta sin situation. Författaren har intervjuat åtta ensamstående adoptivmammor med barn i tidig skolålder. I sin analys har författaren använt sig av anknytningsteori samt begreppen system och salutogena faktorer.

Studien visar en mångfacetterad bild av hur det kan vara att adoptera som ensamstående. Det framkommer att det är viktigt för den ensamstående mamman att ha ett starkt nätverk, bra självkänsla och god ekonomi. Flera av de intervjuade önskade särskild föräldrautbildning för ensamstående och att stöd och hjälp efter adoptionen skulle ges till alla. De intervjuade menade att man, som ensamstående förälder behöver ha en stark barnlängtan, vara flexibel, ödmjuk och beredd att ägna sig dygnet runt åt sitt barn under en lång tid.

De intervjuade var ambivalenta till skapandet av familjer med en förälder. De menade att det inte är en idealisk lösning för ett barn att endast få en förälder. Flera av adoptivmammorna berättade att deras barn uttrycker saknad efter en pappa och/eller den biologiska pappan.

Rapporten kostar 150 kr inklusive moms och porto och kan beställas via Katarina v. Greiff, email: kgf@lidingo.se, eller tel. 073079 3666

Nyblivna adoptivfamiljer sökes till forskningsprojekt

Adoptivfamiljer bosatta i Stockholms och Göteborgs kommuner med respektive kranskommuner samt i Halmstads kommun och i kommuner i Västergötland, som nyligen hämtat eller står i beredskap att hämta ett barn i åldern 10 månader till tre år, sökes som deltagare till forskningsprojekt.

Gunnel Osterman, doktorand vid Nordiska högskolan i Göteborg, söker deltagare till en studie om Marte Meo. Studiens syfte är att öka kunskapen om hur Marte Meo kan stödja samspel och anknytning i nyblivna adoptivfamiljer. Familjer som anmäler intresse får möjlighet att pröva Marte Meo.

För vidare information kontakta Gunnel Osterman

gunnel.osterman@telia.com

0705-55 11 53

Filmtips

Alice från Kina

Från SVT kan man beställa en dokumentärserie om Alice som är adopterad från Kina. DVD:n omfattar tre delar som tidigare sänts som inslag i SVT:s barnprogram: Alice från Kina, Alice åker till Kina och Alice börjar skolan. Programmen är gjorda av Anders Jansson och skildrar hur han och hans familj reser för att hämta Alice och familjens två återresor då Alice är fem och sju år gammal.

Filmen kan beställas för privat bruk från www.butiken.svt.se och för institutionell visning genom att e-posta till sthlm@filmcentrum.se.

Ny förening för adoptivfamiljer och adopterade i Skåne

Adoptivfamiljers förening Skåne Nordväst bildades i oktober 2007. Föreningen samlar adoptivfamiljer i Skånetrakten oberoende av ursprungsland och vilken adoptionsorganisation man adopterat genom. Man vänder sig även till vuxna adopterade.

Föreningen har genomfört tre evenemang: En temadag om adoption för förskollärare och socialsekreterare, en träff för adoptivföräldrar och blivande adoptivföräldrar och en fortbildningsdag för personal i skola och förskola.

Adoptivfamiljers förening Skåne Nordväst kan kontaktas genom e-post till affskane@yahoo.se.

Utgivare: Myndigheten för internationella adoptionsfrågor, MIA | Box 308, 101 26 STOCKHOLM
Telefon: 08-54 55 56 80 | Fax: 08-650 41 10 | E-post: info@mia.eu | Webbplats: www.mia.eu
Ansvarig utgivare: Meit Camving | Redaktör: Lovisa Kim | Layout: Kirsti Åström